

Vergaderjaar 2009–2010

32 417

Kabinetsformatie 2010

Nr. 11

BRIEF VAN DE INFORMATEUR

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 september 2010

Hooggeachte Voorzitter,

Bijgevoegd zend ik u de informatieopdracht die mij door Hare Majesteit de Koningin op 7 september 2010 is verstrekt. Tevens gaan hierbij, met machtiging van Hare Majesteit de Koningin, afschriften van de adviezen die de voorzitters van de fracties van VVD, PvdA, PVV, CDA, SP, D66, GroenLinks, CU, SGP en PvdD in de Tweede Kamer der Staten-Generaal aan Hare Majesteit de Koningin hebben uitgebracht.

Met vriendelijke groet,
mr. H. D. Tjeenk Willink

OPDRACHT INFORMATEUR MR. H. D. TJEENK WILLINK

Hare Majesteit de Koningin heeft op 7 september 2010 Mr. H. D. Tjeenk Willink verzocht haar op de kortst mogelijke termijn te informeren over de thans ontstane situatie en de stappen die genomen moeten worden.

Hare Majesteit de Koningin

's-Gravenhage, 6 september 2010

Majesteit,

Tijdens de onderhandelingen over Paars-plus en een rechts kabinet van VVD en CDA met gedoogsteun van de PVV, heb ik als onderhandelaar van de VVD een goed inzicht gekregen in de posities van de andere betrokken partijen. Omdat het niet op voorhand duidelijk is welke combinatie thans een kabinet zou kunnen vormen, adviseer ik u mij te benoemen tot informateur en mij de opdracht te verstrekken een proeve van een regeerakkoord te schrijven.

Op basis van dit conceptakkoord kunnen andere partijen reageren. Vervolgens kan worden geconcludeerd met welke partijen een kabinet te vormen is dat kan rekenen op een werkbare parlementaire meerderheid.

Met de meeste hoogachting,
Mark Rutte

Aan Hare Majesteit de Koningin

's-Gravenhage, 6 september 2010

Majesteit,

Twee maanden na de verkiezingsdag en twee weken voor Prinsjesdag heeft ons land nog geen zicht op een nieuwe regering. De formatiepoging over rechts heeft niet geleid tot een stabiele meerderheidsregering. Het zal u niet verbazen dat wij die conclusie niet betreuren.

Tegelijkertijd neemt de urgentie toe om te komen tot een nieuw kabinet dat kan rekenen op een breed politiek en maatschappelijk draagvlak en in staat is ingrijpende hervormingen tot een goed einde te brengen. Gegeven het mislukken van de rechtse formatiepoging en met het oog op de nieuwe verhoudingen in de Kamer moeten we concluderen dat deelname van PvdA en VVD aan een dergelijk kabinet in de rede ligt.

Teneinde nu op zo kort mogelijke termijn tot een kabinet te komen met in ieder geval de VVD en PvdA, ben ik bereid met de fractievoorzitter van de VVD, de heer Rutte, samen te werken aan een proeve van een Regeerakkoord. Ik hecht eraan te benadrukken dat het niet voor de hand ligt het voortouw hiertoe uitsluitend aan de VVD te geven, mede gegeven de krachtsverhoudingen tussen beide partijen.

Mocht daarvoor op dit moment onvoldoende steun zijn, dan kan overwogen worden in een korte consultatieronde te laten verkennen met welke partijen een stabiele meerderheidscoalitie te vormen is en daartoe een informateur aan te wijzen.

Met gevoelens van hoge achting,
Job Cohen

Aan Hare Majesteit de Koningin

's-Gravenhage, 6 september 2010

Majesteit,

Het is mij een voorrecht en een genoegen U hierbij wederom mijn advies te geven in het kader van de kabinetsformatie.

Nu de poging om te komen tot een kabinet van VVD en CDA met gedoogsteun van de PVV helaas niet geslaagd is, acht ik het raadzaam dat de fractievoorzitter van de grootste partij, de heer Rutte (VVD), een proeve van een regeerakkoord schrijft. Indien dit onverhoopt uiteindelijk niet tot een positief resultaat mocht leiden, zouden nieuwe Tweede Kamerverkiezingen overwogen kunnen worden.

In de hoop dat bovenstaande overwegingen U van dienst kunnen zijn bij Uw verantwoordelijke werk, verblijf ik,

met gevoelens van de meeste hoogachting,

Geert Wilders

Voorzitter Tweede Kamerfractie Partij voor de Vrijheid

Aan Hare Majesteit de Koningin

Den Haag, 6 september 2010

Majesteit,

Op maandag 6 september vroeg U mij advies naar aanleiding van het eindverslag van de informateur de heer Opstelten in het kader van zijn werkzaamheden ten behoeve van een nieuw kabinet. Namens de CDA-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal moge ik U daarop het volgende adviseren.

Op basis van het eindverslag ziet de CDA-fractie aanleiding om U te adviseren de fractievoorzitter van de VVD te benoemen als informateur. Deze informateur zou een proeve van een regeerprogramma moeten opstellen dat de basis kan zijn voor de vorming van een kabinet dat mag rekenen op een vruchtbare samenwerking met de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,

Drs. M. J. M. Verhagen,
fractievoorzitter

's Gravenhage, 7 september 2010

Majesteit,

In mijn eerste advies van 11 juni 2010 schreef ik U dat de uitslag van de verkiezingen een gecompliceerd beeld oplevert en dat de formatie van een stabiele coalitie geen sinecure zal zijn. Het stuklopen van de onderhandelingen voor een rechts kabinet toont aan, evenals de eerder gestrande gesprekken voor de totstandkoming van een kabinet van de paarsplus-partijen, dat in de uitslag van de verkiezingen niet op voorhand een voorkeurscoalitie besloten ligt. Wat we inmiddels wel weten is dat na het voeren van uitvoerige onderhandelingen twee mogelijkheden, namelijk een paarsplus- of rechts kabinet, definitief van de baan zijn.

Hoe nu verder?

De heer Rutte heeft aangekondigd niets te zien in nieuwe gesprekken met PvdA, D66 en GroenLinks voor de totstandkoming van een paarsplus-kabinet. Een verdedigbaar standpunt, immers over deze combinatie is uitgebreid gesproken tussen betrokken partijen. Het ligt op dit moment nog minder voor de hand dat de heer Rutte zelfstandig gaat schrijven aan een conceptregerakkoord, te meer omdat twee mogelijke formaties onder leiding van de VVD op dit moment reeds onderzocht zijn. Een gezamenlijk schrijven van de heer Rutte en de heer Cohen lijkt geen haalbare weg nu de heer Rutte die optie heeft afgewezen, maar ook omdat een gezamenlijk schrijven niet automatisch leidt tot gesprekken tussen potentiële partners. Eén en ander zou dreigen te verzanden in een nieuwe fase van onzekerheid, terwijl meer realistische alternatieven nog niet onderzocht zijn.

Mijn fractie is geneigd vast te stellen dat de mogelijkheden voor een leidende rol van de VVD uitgeput zijn geraakt en dat een alternatieve invalshoek gewenst is. Het voorstel van de SP is daarom om nu eerst de mogelijkheden te onderzoeken van alternatieve, stabiele meerderheidskabinetten die kunnen rekenen op goede samenwerking met de Staten-Generaal. Eén van de te onderzoeken opties zou, wat de SP betreft, een centrumlinkse coalitie van PvdA, CDA, GroenLinks en SP moeten zijn. De fractie van de SP stelt voor om tot informateurs te benoemen de heren Herman Wijffels en Jan Marijnissen. Ons inziens vraagt de huidige politieke constellatie om een doorbraak.

De kiezers hebben gekozen zoals ze hebben gedaan. Daarbij hebben ze PvdA, SP en GroenLinks even groot gemaakt als VVD en PVV en groter dan VVD en CDA. De drie linkse partijen kunnen met het CDA – en mogelijk andere partijen, een stabiel kabinet vormen, dat in beide Kamers over een meerderheid beschikt.

Hoogachtend,

Namens de Tweede Kamerfractie van de Socialistische Partij,
Emile Roemer,
Fractievoorzitter

Hare Majesteit de Koningin

Den Haag, 7 september 2010

Majesteit,

Hierbij het advies van de D66-fractie naar aanleiding van het eindverslag van de informateur. Mijn advies heeft dezelfde strekking als de boodschap voor de Tweede Kamerverkiezingen en de adviezen aan U daarna. Mede op basis van het eindverslag van de informateur adviseer ik U het volgende:

De D66-fractie benadrukt het belang van de spoedige totstandkoming van een stabiel en hervormingsgezind kabinet. Een kabinet dat moet kunnen rekenen op een vruchtbare samenwerking met de Staten-Generaal.

Naar het oordeel van mijn fractie zou een kabinet bestaande uit VVD, PvdA, D66 en GroenLinks aan die voorwaarden kunnen voldoen. Mijn fractie is in die opvatting gesterkt door de voortgang die bij de onderhandelingen over het vormen van een kabinet van paarse signatuur in twaalf werkdagen is geboekt.

Uit het eindverslag van de informateur maakt mijn fractie op dat een spoedige totstandkoming van een kabinet rustend op de steun van de VVD-, CDA-, en PVV-fracties thans niet mogelijk is. Recente ontwikkelingen sluiten echter zo'n combinatie niet definitief uit. Zulks mede gelet op de adviezen van deze fracties aan U en de door de SGP ingenomen positie.

De opstelling van de VVD, CDA- en PVV-fracties lijkt niet te stroken met de bewoordingen van het eindverslag van de informateur. Het hedenmiddag te houden debat zal over deze mogelijkheid wellicht meer duidelijkheid verschaffen.

Mijn fractie stelt U op dit moment voor een informateur te benoemen die enigszins op afstand van de actuele politiek staat. Diens opdracht zou kunnen luiden te onderzoeken welke mogelijkheden aanwezig zijn om te komen tot een stabiel meerderheidskabinet, inclusief bovengenoemde paarse variant.

Met gevoelens van de hoogste achting,

A. Pechtold

Hare Majesteit de Koningin

's-Gravenhage, 7 september 2010

Majesteit,

Na de mislukte onderhandelingen tussen VVD, PVV en CDA is het duidelijk dat een rechts kabinet niet kan worden gevormd. Door een gebrek aan onderling vertrouwen en grote interne problemen bij het CDA, is zichtbaar geworden dat de rechtse partijen niet in staat zijn een stabiel en evenwichtig kabinet te vormen.

Op dit moment zijn nog verschillende meerderheidskabinetten mogelijk. De fractie van GroenLinks heeft eerder aangegeven ruimte te zien om verder over Paarsplus te onderhandelen. Deze coalitie heeft onze grote voorkeur vanwege het hervormingsgezinde karakter en de politieke en maatschappelijke depolarisatie die het bevordert. Mijn fractie sluit andere mogelijkheden niet uit. De grote economische crisis, de mondiale en nationale milieuproblemen dwingen tot snel handelen en tot samenwerking, met het oog op een duurzame toekomst.

Politieke partijen moeten een brug slaan naar politieke partners van een andere kleur, en daarbij kortstondig partij- en electoraal belang naar achteren duwen. VVD en/of CDA zullen – voor de overgebleven mogelijke coalities – altijd moeten samenwerken met de PvdA en/of D66, GroenLinks of de SP. Op deze samenwerking moeten de politieke inspanningen zijn gericht.

Het initiatief van de leider van de VVD om zelf een conceptakkoord te gaan schrijven is daarom niet gelukkig. Mark Rutte heeft tot nu toe steeds zijn voorkeur uitgesproken voor een rechts kabinet met CDA en PVV. Ook na de breuk van vorige week herhaalde hij demonstratief dat er een akkoord ligt waarbij «rechts Nederland zich de vingers aflikt». Dat maakt hem veel minder geschikt om de schrijver te zijn van een «breed gedragen akkoord», zijn initiatief zal vooral leiden tot vertraging in de onderhandelingen. Een spoedige voortgang van de formatie vraagt om spoedige voortzetting van onderhandelingen waaraan meerdere potentiële regeringspartners deelnemen.

Het advies van de fractie van GroenLinks is een informateur te verzoeken in een korte informatieronde te bezien tussen welke partijen er voldoende vertrouwen bestaat om onderhandelingen tot een snel resultaat te brengen. Deze informateur dient enige distantie te hebben van de partijpolitiek om tegenstellingen te kunnen overbruggen.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,

Femke Halsema,
Fractievoorzitter GroenLinks

Majesteit,

Den Haag, 7 september 2010

Sinds de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal d.d. 9 juni j.l. zijn inmiddels al bijna drie maanden verstreken, zonder dat er zicht is gekomen op een spoedig aantreden van een kabinet dat kan rekenen op een vruchtbare samenwerking met de beide Kamers der Staten-Generaal.

Tegelijk is het met het oog op de financieel-economische situatie van Nederland zeer urgent dat de met het oog op het herstel van de overheidsfinanciën vereiste maatregelen worden genomen. De spoedige totstandkoming van een stabiel meerderheidskabinet is daarvoor een voorwaarde.

Van de verschillende meerderheidskabinetten die op basis van de verkiezingsuitslag tot de mogelijkheden behoorden, is in de afgelopen maanden een tweetal onmogelijk gebleken. Om te voorkomen dat ons land het voor langere tijd zonder een missionair kabinet moet stellen, rust op alle betrokkenen een grote verantwoordelijkheid om andere mogelijke meerderheidskabinetten serieus te verkennen en niet op voorhand uit te sluiten.

In dit licht mag ik u namens de fractie van de ChristenUnie in de Tweede Kamer in overweging geven een informateur te benoemen met de opdracht om op zeer korte termijn de resterende mogelijkheden tot een stabiel meerderheidskabinet, alsmede de bereidheid van alle fracties om daaraan deel te nemen te inventariseren.

Deze verkenning kan worden vervolgd met een nieuwe informatieopdracht op basis van de in eerste aanleg verkregen bevindingen. Dit zou kunnen leiden tot een opdracht aan één of meer informateurs om voor de meest voor de hand liggende variant een concept-regeerakkoord te schrijven.

De fractie van de ChristenUnie wenst u de wijsheid van God toe bij het nemen van uw beslissingen.

Met verschuldigde eerbied,

A. Rouvoet

Hare Majesteit de Koningin

's-Gravenhage, 7 september 2010

Majesteit,

Bijna drie maanden na de verkiezingen hebben de informatieopdrachten nog niet geleid tot de spoedige totstandkoming van een stabiel en slagvaardig kabinet.

Wel hebben de informatiewerkzaamheden inmiddels bij de betrokken partijen veel inzicht opgeleverd in de onderscheiden standpunten en concessiebereidheid.

Dat geldt in het bijzonder voor de grootste fractie, de VVD, die aan alle tot nu toe gevoerde onderhandelingen deelnam.

In dit licht geeft de SGP-fractie U in overweging de fractievoorzitter van de VVD als kabinetsinformatie te benoemen teneinde een conceptregeringsprogramma op hoofdlijnen te ontwerpen. Op basis daarvan kan dan vervolgens bezien worden met welke partijen een kabinet gevormd kan worden dat kan rekenen op vruchtbare samenwerking met het parlement.

De SGP-fractie bidt U van harte Gods zegen en wijsheid toe bij Uw besluiten.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,

C. G. van der Staaij,
fractievoorzitter

Den Haag, 7 september 2010

Majesteit,

Met het stranden van de opdracht van informateur Opstelten, is er naar mijn mening een einde gekomen aan de zoektocht om via de traditionele weg een stabiele coalitie te vormen die kan komen tot een vruchtbare samenwerking met de Staten Generaal.

Al in een vroeg stadium werd duidelijk dat de beoogde coalitie van CDA en VVD met gedoogsteun van de PVV niet kon rekenen op een meerderheid in de Eerste Kamer en hooguit op een zeer nipte meerderheid in de Tweede Kamer.

De beoogde extra gedoogsteun van de SGP kon slechts gerealiseerd worden onder zodanige voorwaarden dat een deel van de VVD fractie daarover ontevreden zou kunnen raken (immers, verruiming van de euthanasiewetgeving is vanuit de VVD geïnitieerd, bevrozing van dat proces zal veel VVD-ers tegen de borst stuiten), de beoogde gedoogsteun van de PVV stuit op aanzienlijke bezwaren bij een deel van de CDA fractie en achterban.

Nu Paars + geen begaanbare weg lijkt, CDA/VVD/PVV geen begaanbare weg lijkt, een middenkabinet van VVD/CDA/PvdA door de VVD wordt afgewezen en door het CDA wordt afgehouden en andere combinaties niet tot werkbare meerderheden lijken te kunnen leiden gelet op de afwijzing van de SP door bijvoorbeeld het CDA en de VVD, is het moment gekomen om te kiezen voor een onconventionele oplossing.

De oude partijpolitiek is verkrampt door electorale angst, onderling wantrouwen en verbaal geweld, dat het niet voor de hand ligt via die weg verder te zoeken.

Een opdracht voor de heer Rutte om een proeve van een regeerakkoord te schrijven, zou slechts een herhaling van zetten vormen ten opzichte van het zojuist gestrande overleg, en onnodig tijdsverlies opleveren in een tijd waarin dringend behoefte is aan een nieuwe regering.

Ons advies is om een proeve van een regeerprogramma te laten schrijven door enkele wijze mensen die boven de partijen staan en expliciet hebben aangegeven de crises die ons land en de wereld teisteren te willen bestrijden via een geïntegreerde aanpak. Een aanpak die mensen zou kunnen binden zoals eerder in Nederland gebeurd is, bijvoorbeeld tijdens de wederopbouw na de tweede wereldoorlog en na de watersnoodramp van 1953.

Nederland snakt naar nieuwe eensgezindheid, die door partijpolitiek niet gerealiseerd lijkt te kunnen worden. De polarisatie die voortvloeit uit een regering waarvan de PVV deel uitmaakt, waaraan de PVV gedoogsteun geeft of waarop de PVV anderszins grote invloed uitoefent, is een weinig aantrekkelijk vooruitzicht. Regeren kan zich niet beperken tot een analyse van de problemen, maar moet gebaseerd zijn op oplossingen.

Terecht is tijdens het informatieproces bij herhaling door meerdere partijen gesteld dat we rekeningen van dit moment niet kunnen en mogen doorschuiven naar komende generaties.

Die vaststelling mag zich echter niet beperken tot invoering van een bezuiniging van 18 miljard Euro.

Wanneer we komende generaties werkelijk willen behoeden voor de negatieve effecten van onze huidige keuzes, zullen we ze moeten

behoeden voor een instabiel klimaat, nijpende grondstofschaarste, versmalling van de biodiversiteit, zoetwatertekorten, een scheve voedselverdeling, dierziekten crises, resistentie tegen antibiotica, verspreiding van zoönosen.

Kortom, we zullen komende generaties moeten beschermen tegen de verkeerde keuzes van dit moment die hebben geleid en nog steeds leiden tot crisissituaties die we zouden kunnen vermijden.

Tal van opinieleiders deden bij verschillende gelegenheden oproepen tot het bestrijden van de crises in samenhang.

Ik wil graag de motie Schuurman over dat onderwerp bij u in herinnering roepen¹ en die gesteund werd door alle partijen in de senaat met uitzondering van de VVD.

Het pleidooi dat in deze motie doorklinkt is op andere momenten en bij andere gelegenheden ook ondersteund door wijze mensen als Herman Wijffels, Pieter Winsemius, Hans Wijers, Arnold Heertje, Roos Vonk, Ruud Koornstra, Louise Fresco, Ruud Lubbers, Peter Blom, Alexander Rinnooy Kan en anderen.

Ik zou u willen adviseren het schrijven van een proeve van een breed gedragen regeerprogramma gebaseerd op wat ons land op dit moment nodig heeft en uitgaande van de noodzaak tot een vruchtbare en duurzame samenwerking met de Staten generaal, als opdracht te geven aan enkele van de hiervoor genoemde mensen.

Een door hen geschreven duurzaam conceptregeerprogramma dat recht doet aan de noodzakelijke bezuinigingen en aan de noodzakelijke paradigmaveranderingen voor een meer duurzame samenleving, zou kunnen worden voorgelegd aan alle politieke partijen, die vervolgens kunnen bepalen of ze bereid zouden zijn steun te geven aan een duurzaam zakenkabinet.

Een kabinet dat niet afhankelijk is van een beperkte coalitie en uitgaat van wisselende meerderheden op basis van initiële steun voor de hoofdlijnen van wat nodig is voor een duurzaam Nederland. Een dergelijke oplossing zou van de nood een deugd maken, zoals eerder beproefd heeft gewerkt in situaties waarin Nederland het moeilijk had. Ik ben vandaag gekomen met een 100% elektrische auto als symbool voor de paradigmaverandering die nodig is om te komen tot een duurzame samenleving. Als u op enig moment een proefrit wilt maken, laat het me weten en ik zorg ervoor! Ik wens u sterkte en wijsheid bij het vinden van de regering die ons land nodig heeft, nu is gebleken dat de partijen er via de traditionele weg niet uitkomen en het vertrouwen van de burgers in de politiek tot een dieptepunt is gedaald.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

Marianne Thieme

---

¹ http://www.eerstekamer.nl/motie/motie_schuurman_christenunie_c_s_4